

HANDELSKAMPANJEN

Til Utenriks- og forsvarskomiteen

Oslo, 17. oktober 2014

Høringsuttalelse fra Handelskampanjen til Prop. 1 S (2014-2015)

Handelskampanjen takker for muligheten til å bidra til Stortingets behandling av statsbudsjettet 2015. Vi vil i denne høringen legge vekt på temaene handelspolitikk, produksjon og næringsfremme, og handelsfremme. Dette er tema som ligger i ulike deler av Statsbudsjettets kapitler. Vi vil etter beste evne referere til de aktuelle kapitler eller sider, men ber også komiteens medlemmer se om våre innspill er av betydning for andre kapitler.

Handels- og investeringsavtaler som nå forhandles har fått helt nye mål og innretninger enn det som var målet med WTO og det multilaterale handelssystemet. I tillegg har verden omkring oss fått helt nye utfordringer å forholde seg til. Det gjelder både den internasjonale finanskrisen, matkrise, klimakrise og kampen om naturressurser. Handelsavtalenes klausuler om bevegelse av arbeidskraft over landegrenser kan misbrukes av aktører koplet til internasjonal kriminalitet og terrorisme.

Videre er det i dag i mindre grad toll som er de reelle utfordringer for produsenter. Store kommersielle oligopoler krever full avregulering og like nasjonale regelverk. Det er politikk som har blitt "handelshindere". Dermed må folkevalgte ta en ny gjennomgang av handelspolitikk, også i lys av innlands interesser og deres ansvar for innbyggerne.

I Statsbudsjettet, både i budsjett fra Utenriksdepartementet (s. 14, 34, 38, 90, 93, 151, 260, 301, 331) og i Nærings- og fiskeridepartementet (s. 14, 11, 46, 185-186), varsles det omfattende avtaler, som ikke er justert opp mot den nye situasjonen. Det gjelder Tjenesteforhandlinger (TISA), EU-USA-forhandlinger (TTIP), Investeringsavtaler (BITs), med eller uten Investor-stat-tvisteløsninger (ISDS), og nye frihandelsavtaler sammen med EFTA. Oppstart av nye forhandlinger må tas opp med Stortinget på en skikkelig måte og bør ikke «gjemmes» i statsbudsjettet med vage formuleringer.

- Handelskampanjen anmoder Utenrikskomiteen å legge inn en generell merknad, og eventuelt under de ulike kapitler, som stadfester at "Komiteen vil, i lys av nye globale utfordringer, komme tilbake til en debatt om Norges holdninger og engasjement i handels- og investeringsavtaler, blant annet i forbindelse med den varslede Stortingsmelding om globalisering og handel."

Næringsutvikling i utviklingsland, og fremme av norske næringsinteresser i utviklingsland

Flere kapitler har som mål å fremme både norske næringsinteresser i utviklingsland og næringsutvikling i mottakerlandene. Vi vil påpeke at norske næringslivsinteresser også kan være i konflikt med lokalt næringsliv. Tiltak fra norsk side kan ikke legge til grunn at det er en vinn-vinn situasjon mellom norsk næringsliv og lokal utvikling i mottakerlandene.

Medlemmer i HANDELSKAMPANJEN: ATTAC, Fagforbundet, For velferdsstaten, Handel og Kontor, Latin-Amerikagruppene, Natur og Ungdom, Nei til EU, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinneforbund, Norges Bygdeungdomslag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Oikos – Økologisk Norge, PRESS, Spire – Utviklingsfondets ungdom, Ungdom mot EU, og Utviklingsfondet.

Handel og investeringer KAN føre til utvikling - Regjeringen slår fast at handel og økte investeringer i utviklingsland bidrar til utvikling. Handelskampanjen syns dette er en lite kunnskapsbasert generalisering. Internasjonal handel og investeringer i utviklingsland *kan* bidra til utvikling, dersom andre forutsetninger ligger til grunn. I kapittel 161 slås det fast at «handelsdrevet utvikling gir millioner av mennesker mulighet for å arbeide seg ut av fattigdom». Handelskampanjen oppfordrer Utenrikskomiteen til å diskutere dette sett i lys av flere UNCTAD-rapporter. For det første er det høyst diskutabelt hvor mange netto arbeidsplasser som skapes av internasjonal handel, og for det andre er arbeidsforholdene i enkelte eksportsektorer kritikkverdige, for det tredje er det god dokumentasjon på at konkurranse mellom økonomier på ulikt nivå fører til primitivisering av den svakeste parts økonomi. Om internasjonal handel skaper arbeidsplasser eller ei avhenger av sektor. I primærnæringen ser vi for eksempel en stor forskjell i tallet sysselsatte i forhold til hvilke produkt som produseres. Mens for eksempel tomatproduksjon genererer 245 arbeidsplasser per 100 hektar, genererer soyaproduksjon bare 2.

Støtte til Norfund - Handelskampanjen merker seg at det videre i samme kapittel (161) er lagt opp til en økt satsing på Norfund, og en sterk satsing på næringsutvikling og fornybar energi. Handelskampanjen stiller spørsmål ved om dette er den beste måten å støtte utvikling for de aller fattigste på. Vi anbefaler at man heller satser på lokale organisasjoner, bedrifter og småbønder for å sikre at overskuddet går tilbake til lokalsamfunnet. Dette vil også bidra til lokal tilgang på mat og fattigdomsreduksjon.

Støtte til UNCTAD (s 262-263) - Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til at støtten til FNs konferanse om handel og utvikling (UNCTAD) sin støtte skal vurderes i henhold til den nye generalsekretæren sine prestasjoner. At regjeringen skal vurdere dette underveis. I stedet ønsker regjeringen å overføre støtten til ITC, WTO og Verdensbanken sine handelsrelaterte bistandsprogram. Det å betinge støtte til faglig bistand og kompetansebygging på andre reformer i organisasjonen ser Handelskampanjen som svært uheldig. UNCTAD er i dag den organisasjonen med størst legitimitet blant utviklingsland. – Komiteen bør derfor fastsette støtten til UNCTAD, fram for å overføre støtten til andre institusjoner.

Støtte til det multilaterale handelsregelverket - Det er viktig at Norge støtter opp om det multinasjonale handelssystemet. Men det er viktigere avtalens innhold er i tråd med en bærekraftig utvikling, og kommer utviklingsland til gode er enn at runden avsluttes. Handelskampanjen mener også regjeringens mål om å støtte WTO og samtidig inngå mer geografisk begrensede avtaler er motstridende. Forhandlinger som for eksempel de plurilaterale tjenesteforhandlingene (TISA) bidrar til å undergrave WTO som multilateralt forhandlingsfora.

Mer åpenhet i forhandlingsprosessen - Også i Norge er det protester mot TISA-forhandlingene. Konsekvensene er ukjente, og mange er bekymret for hvordan spesielt offentlig sektor vil påvirkes. Handelskampanjen ser det som nødvendig at regjeringen øker åpenheten rundt forhandlingene. For å sikre en god og demokratisk behandling av frihandelsavtaler generelt anbefaler vi at:

- Det innføres en handelspolitisk redegjørelse
- Det gjennomføres konsekvensutredninger før avtalene signeres
- Det gjennomføres høringer slik at andre aktører i næringslivets organisasjoner også kan komme med innspill